

PIERRE
MICHON

Scriu Iliada

p o v e s t i r e

Traducere din limba franceză și note de
Liviu Ornea

CUPRINS

Hoplitul	7
Visul lui Homer	18
Bătălia de la Eryx	32
Elogiu albeții	56
Născocesc un zeu	77
Vine zeița	94
O limbă pură	108
Revine Elena	126
Coiful	159
Vergina	173
Visul lui Alexandru	191
Malama Tamai	200
Celălalt orb	218
Scriu <i>Iliada</i>	229

HOPLITUL

La douăzeci și șase de ani, am trecut printr-o aventură feroviară în urma căreia am devenit alt om.

Mergeam spre Lyon.

Mă duceam la *vizita medicală*.

Două vorbe despre expresia asta al cărei sens s-a pierdut. Era pe vremea serviciului militar obligatoriu; înainte de a fi vărsați la un regiment unde să devină husari ori artileriști cu drepturi depline, cei care beneficiaseră de-o amânare pentru studii trebuiau să-și confirme aptitudinile militare, scop în care erau examinați un pic într-o cazarmă. Asta era *vizita medicală*, niște vagi teste de sănătate și de capacitate mentală, de sociabilitate elementară: erau păstrați doar cei pe care nu-i stricaseră studiile, cei prea exaltați erau lăsați deoparte.

Primisem convocarea la mama, undeva la țară, în vest. Eram chemat la *vizita medicală* la Lyon, la capătul lumii. Aveam de traversat toată Franța.

Nu exista TGV pe-atunci: schimbai de o mie de ori linia, drumurile nu se mai terminau. Am avut nevoie de-o zi întreagă și de toată noaptea următoare ca să ajung la Lyon. În inima nopții acesteia s-a-ntâmplat ceva memorabil, care m-a marcat. Ultima garnitură, în care mă suisem pe la zece seara, era trasă de una dintre ultimele locomotive cu aburi. Erau de groază mașinăriile astea; în mișcarea lor exista ceva ce ținea

de spaimă, fuga; iar pe celălalt versant al spaimei, asaltul. Fugeau, dar loveau. Adug că mașinile astea din anii '60, abia ieșite din uzină ca să facă concurență tracțiunii electrice, erau niște minuni ale tehnicii și ale esteticii; și asta cu disparare, degeaba, asemenea ultimelor șarje de la Waterloo, când electricitatea și cimpoaiele *highlander*-ilor luaseră de mult potul. Avusesem tot timpul din lume să observ minunea-n cele mai mici detalii în timp ce se-ncălzea, pe când făceam treispe-paișpe pe peron — aveam de așteptat o oră în gara aia de tranzit, nu mai știu care; numele și numărul erau înscrise în mai multe locuri; nu-i mai rețin numărul, dar știu că era o Mikado nou-nouță, vopsită-ntr-un negru sineală strălucitor, cu câteva accente de roșu aprins: treapta cabinei și bara de protecție din față, logoul circular al SNCF, numele pe care l-am menționat. Roțile motoare erau de-un stat de om, bielele care le acționau erau niște macete ucigașe, iar boghiurile — afeturi de obuziere; sistemul de țevi se întindea extravagant peste ele, ca la viitoarea clădire a centrului Beaubourg; te izbea căldura pe care masa asta violentă și supraîncălzită o radia până la cincizeci de metri când te apropiai de ea, în timpul opririlor lungi. Botul mașinăriei, mai ales, în care fumul de cocs și aburii sunt refulați și, de voie, de nevoie, se amestecă înainte de a fi expulzați cu un pufnet — mutra era protejată de mândre plăci laterale, ca apărătoarele de obraji ale unui coif de hoplit. Coiful ăsta fumegea. Ei, da, era chiar război și groază sub toate formele lor, în toată frumusețea lor.

Și eu tot la un fel de luptă plecam, una a cărei perspectivă mă incita, chiar dacă mă și îngrijora un pic, o luptă prin care să mă sustrag, de fapt, disciplinelor pe care le presupune lupta: nu voiam să devin soldat. Eram hotărât să nu zac doi ani în cazarmă, să nu port haina din postav aspru,

să nu ascult de nimeni și de nimic. Nu eram — azi sunt și mai puțin — cetățean al vreunui loc anume. Datoria mea era să fiu reformat. Treaba mea era să devin Pierre Michon și n-aveam timp de pierdut — am învățat între timp să mă prefac că am răbdare. Nu era prea greu pe-atunci să fii reformat, dacă erai student; războiul din Algeria se terminase, nu prea mai era nevoie de oameni și, mai ales, nu de intelectuali, cunoscuți ca fiind de stânga; știam însă că, oricum, va fi o luptă strânsă, că instructorii militari erau unși cu toate alifiile și că bătălia mea va fi o fugă — și (să nu ne ferim de vorbe mari) poate că m-am gândit o clipă la tinerețea locotenentului Bonaparte, care n-a fugit, ci a dat piept cu dușmanul: eram însă exact opusul acestui micuț artilerist ursuz; iar dacă eram, ca și el, nerăbdător, dacă, la fel ca el, îmi purtam părul lung, eram, în schimb, extravertit, ostentativ și blond. Războiul contribuia totuși la bucuria mea în trenul ăsta interminabil, căci trăiam o bucurie sălbatică; mă instalasem în vagonul imediat de după locomotivă, cel pe care călătorii îl evitau — trenul era pe jumătate gol, eram singur în vagonul ăsta din capăt, luând în plin jeturile de fum care intrau pe ferestre, acoperit cu totul de funingine și simțind în fiecare fibră a corpului cum bubuie bielele ca un tun mănuit de-un artilerist. Asta și ca să-mi amintesc să recit: Rimbaud și Villon, hanul Carul Mare¹ și spânzurații țepeni² și Hugo și Racine și etcetera.

---

1. Aluzie la versurile *Petit-Poucet rêveur, j'égrenais dans ma course / Des rimes. Mon auberge était à la Grande Ourse*, din poemul lui Rimbaud „Ma bohème“ („Și, visător de-o șchioapă, ce rime pe cărare / Înșiruiam, în mersu-mi spre hanul Carul-Mare!“ — trad. N. Argintescu-Amza, în Arthur Rimbaud, *Scrieri alese*, ELU, București, 1968, p. 58).

2. Referire probabilă la poemele „Balul spânzuraților“, de Rimbaud și „Balada spânzuraților“, de Villon.

Încă o precizare tehnică, înainte să celebrez o dată pentru totdeauna uluirea mea în fața acestei locomotive: monștrii ăștia erau avizi de surse de energie, de cocs și mai ales de apă, din care evaporau câteva tone pe oră; din loc în loc, se realimentau. Amintirea despre care trebuie să vă povestesc dintr-unul din aceste locuri provine.

În inima nopții cu pricina, trenul a făcut o lungă oprire pentru alimentare cu apă, la peronul unei gări minuscule dintr-un orașel de prin Auvergne sau din Franche-Comté — nu mai știu la ce ocoluri mă obligaseră capriciile rețelei prin care trecea linia și, de altfel, aveam ceva mai bun de făcut decât să trec în revistă nume de cătune și să mă ocup de geografie: mă dădeam Orfeu. Printre copaci, locul aducea mai mult cu un luminiș decât cu un peron de gară; munții, foarte aproape, se decupau mai întunecați pe linia orizontului. Luminile orașelului licăreau, rare, în depărtare. Era o noapte blândă de septembrie, plină de stele. Să fi fost pe la trei dimineața. Mă cuprinsese o bucurie de nedescris, tot crescuse de-a lungul călătoriei; dar în trenurile dinainte nu fusesem singur, ci prizonier al privirilor, și-apoi, era în timpul zilei, ziua discretă și pudică, ziua întotdeauna captivă. Noaptea rupe zăgazurile. Aici eram un bărbat liber, adică dezlănțuit. Bezna înstelată și străpunsă de scânteii de jărătic, carantina acestui vagon pustiu, vacarmul care-mi spărgea timpanele, totul îmi lăsa cale liberă pentru o libertate fără opreliști — o dereglare a tuturor simțurilor¹, cum

---

1. Aluzie la fraza „Poetul devine *vizionar* printr-o îndelungă, imensă și lucidă *dereglare a tuturor simțurilor*“, dintr-o scrisoare a lui Rimbaud către Paul Demeny, cunoscută drept „Lettre du voyant“, „Scrisoarea vizionarului“ (trad. Petre Solomon, în Arthur Rimbaud, *Scrieri alese*, ed. cit., p. 210).

s-ar spune, un desfrâu al spiritului, cu aparența dezordinii și cu ordinea minunată din străfundurile corpului și ale sufletului. Ca să ajung în starea asta, îmi erau de mare ajutor cafeina și amfetaminele, anxioliticele și contrariul lor, flacăra și cenușa, cu care mă îndopam ca rolul de nebun furios, pe care urma să-l interpretez în fața inspectorilor militari, să fie doar pe jumătate jucat.

Măsuram în lung și-n lat vagonul, dintr-un capăt în altul, tăcând, vorbind singur, șuvoaie de versuri îmi ieșeau pe gură, pe unele le compuneam chiar eu, mă-ntorceam la locul meu fericit — la oricare banchetă, n-avea importanță, toate erau ale mele —, plângeam de bucurie, râdeam, mai luam un pumn de Maxiton, imediat mă ridicam și măsuram iar vagonul, scandând. La fiecare emistih loveam pereții, banchetele goale. N-aveam timp să-mi fie somn. Eram trenul, eram noaptea, vântul înaintării, dârele de foc de la ferestre. Eram poezia universală. Eram energia care face stelele să se rotească și trenurile să bolborosească când li se ambalează motorul, eram versurile pe care le declamam, Vigoarea ce va să fie.

Dar la halta asta, ceva de cu totul altă natură, un tempo complet diferit m-a oprit ca pe o caravană în inima deșertului. Nu era liniște. Pe vremea aceea, în trenuri, ferestrele se deschideau, puteai scoate capul și pieptul afară; ceea ce am și făcut.

În blânda noapte de septembrie, sub verticala Carului Mare, înfiptă tocmai în capătul peronului, am văzut dita-mai coloana din fontă ridicându-se dintr-o singură zvâcnire deasupra coșului locomotivei. Era macaraua de apă. Inelată de niște umflături circulare, fixată de capetele unor

buloane mari cât pumnul; încununată de un cap încă și mai voluminos, bombat și dolofan, purtând parcă un fes mare, rotund, te ducea cu gândul la un bărbat proțâpit pe peron, un uriaș. Mașina de sub el i se oferea, chemându-l culcată. Aplecându-mă mai mult, am văzut că de capul acesta era articulat în unghi drept un soi de braț cât se poate de gros, a cărui extremitate, îndoită, era suspendată exact deasupra locomotivei sau a tenderului ei. Totul foarte negru în noaptea neagră.

Sub puterea asta, sau sub porticul ăsta, mașina sufla greu.

La capătul brațului îndoit se bălăbănea un furtun lung și zdravăn din cauciuc elastic, la îndemâna echipajului locomotivei, mecanicul, fochistul; care chiar întindeau mâna spre el: mecanicul nici măcar nu era nevoit să coboare pentru asta; și-a întins neglijent brațul, brațul de cauciuc i s-a supus, a venit la el. Bărbatul rămăsese în cabina lui supraîncălzită; avea gesturi cumpănite, magistrale, fericite. Nu privea spre Carul Mare. Am spus că era o noapte fără lună? A prins furtunul și-a început să-l tragă cu putere, l-a cufundat în cazanul pentru apă. A deschis vanele și-am văzut că apa țâșnește după felul cum pulsa zvâcnind cauciucul.

Se oprise totul. Mi-am oprit și eu răsufarea. Mașina sub presiune nu se oprise de tot — nu-i așa ușor să oprești vâltorile astea de foc și abur; sufla încetșor, abia auzită. Încetase să tune, acum torcea. Într-un tempo fix, în ritm regulat, supapele de siguranță lăsau să-i scape mici jeturi gâfâinde urmate de lungi suspine. Un plânset ritmat. Zgomotul acesta îmi vorbea într-o limbă pe care, la început, n-am știut s-o numesc — dar exaltarea mea s-a învârtoșat brusc, s-a întrupat cât se poate de viguros, s-a umflat și, ca

orice emoție de pe lumea asta, oricât de literară ar fi ea, s-a transformat în altă emoție. Pentru că logosul e lasciv.

Cineva găfăia sub septembrie.

I-am lăsat baltă pe Charles Baudelaire și pe François Villon, nici măcar Rimbaud nu făcea față.

Ritmul ăsta nocturn, răsuflarea asta sacadată îmi vorbeau despre ceea ce trece prin zidurile nopții. De ce e atât de diferită de zi? Ce fac ceilalți în beznă? Se-mperechează oare? Dorm? Dorm; iar zgomotele astea sunt o boare de vânt ori un tren în depărtare.

Locomotiva Mikado era o fată excitată.

Era mult mai mult. Mi se părea că e inima lumii pulsând. Era secretul imens al nopții; blândul septembrie; munții pe orizontul negru, toate stâncile din Auvergne sau din Franche-Comté, amfiteatrul de bazalturi ori de coaste calcaroase; stelele și copacii: scena unei nunți divine. Mașina juisa liniștită, consimțind puternică și gingașă, în acord cu fiecare lucru, cu totul altfel decât ar face-o vreo fată siluită urlând în noapte. Nu se grăbea. Ținea nota.

Mi s-a părut că aud acea notă corectă pe care tare rar mi-a fost dat s-o aud, nota care e cântul universului, oaza lui de lumină, răgazul; ceea ce nu e tocmai pacea; ceea ce nu e întreruperea luptelor, a celor pe care le duc între ele speciile, între ele regatele, între ei oamenii, între ele și ei femeile și bărbații, între ele stelele pe care legile apocalipsei le aruncă pătimaș unele împotriva altora sau le despart cu violență; și nu e pacea; ci mai degrabă rezultanta, suma geometrică a luptelor, simfonia pe care până la urmă o cântă, bucuria lor — oaza de lumină, răgazul pe care și le acordă universul ici-colo pentru a se auzi pe sine, pentru a-și auzi cântul.

Par grandilocvent. Chiar sunt. Mă revăd deseori așa cum eram în clipa aceea, în picioare, lipit de geam, ascultând în noapte micul ciuc-ciuc, uitându-mă la macaraua hidraulică, la mecanic, la Carul Mare și spunându-mi: dacă vrei să devii Pierre Michon, atunci așa ar trebui să scrii. Pune-i acolo pe Rimbaud și pe Villon, în tăcerile dintre două horcăieli. Și când ai să ții iar în brațe o femeie, așa s-o ții.

Așadar, macaraua hidraulică, sub ea mecanicul, deasupra ei Carul Mare. Carul freamătă la septentrion. Stele explodează, stele răsar, nici nu se văd. Carul se amuză la nesfârșit. E o conflagrație în fiecare clipă, se vede doar o licărire calmă. E un orgasm ce pare somn. Toate acestea mi se înfățișau aici, în plăcerea senină a mașinii, într-un cătun din Auvergne sau din Franche-Comté. Mult mai mult decât o împreunare, împreunare totuși, era armonia universului. Era iubire.

Noaptea întregă își dădea drumul.

A durat o veșnicie. Rezervoarele erau fără fund. Mecanicul coborâse pe peron, decis, nemișcat, magistral. Privea Carul Mare acum. Nu știi dacă și lui i se sculase, nici dacă îi veneau și lui idei metafizice. El unul era obișnuit cu aceste halte copulatorii al căror voyeur pasionat eram, la conjuncția hulpavă dintre gol și plin. Și-apoi, el o conducea zilnic pe Mikado cu mâna lui și-o cunoștea prea bine; Afroditei acesteia, el îi era Hefaistos. Cu siguranță că privea toate astea la fel ca un geambaș care duce la montă o iapă. Cu spatele la mine, privea în noapte. Din când în când, se uita scurt peste umăr, spre coloana de fontă, încununarea lui Mikado; apoi se uita iar la Carul Mare, la bazalturi, la taluzurile negre și, poate, în indescifrabilele stele, la trupul unei femei pe care n-o avea și pe care-o dorea.

Fochistul, care avusese mult de lucru până acum în timp ce mecanicul meșterea la părțile nobile ale amănților metalici, care se băgase sub locomotivă, o unsese cu pompîța, o curățase de cenușa fierbinte — fochistul visa și el la o femeie, la altceva poți visa la ora trei dimineața, când te afli peste o grămadă de pietriș? Stătea lungit, fochistul, pe grămada asta de pietriș. Băgase ceva la ghiozdan, dăduse pe gât niște bere dintr-o fiolă de-un litru. Acum privea drept înainte, în spațiul închis al craniului său evolua o fată.

În sfârșit, rezervorul era plin, apa se revărsa și roind pe metalul negru. Mecanicul despărți calm plinul de gol, împinse brațul macaralei paralel cu peronul, înșurubă clapeta rezervorului, sări dintr-o singură mișcare pe treapta de acces, urmat de fochist; nu-i mai vedeam; mi-am dat seama că unul dintre ei deschidea larg supapa de siguranță prin care mașina a slobozit spre cer un șuierat ascuțit, o notă triumfală, a pus-o din nou în mișcare, încet, mai întâi, și-apoi, repede, pistoanele și biețele s-au înfierbântat, amazoana s-a azvârlit înainte și zăngănitul și-a reluat tempoul de război.

Goneam către capitala galilor.

În ce mă privește, de data asta, ioc alexandrini ori declamații. Burduf după burduf, am parcurs tot șirul de vagoane, cu ochii scotocind fără mari speranțe în căutarea unei femei disponibile pe care nunta aceasta zeiască s-o fi excitat la fel ca pe mine. Eram hotărât, eram blond. Vai, cele mai multe dormeau sub pleduri în compartimente întunecate; puținele cărora le-am prins privirea și-au întors-o repede — erau, de altfel, lipsite de farmec și de dorință, somnoroase și posomorâte. Și chiar dornice să fi

fost, e greu să găsești o fată capabilă să întrecă în desfățare enorma juisare la care tocmai asistasem.

Am găsit-o. Era în ultimul vagon, unul dintre rarele compartimente din care răzbătea lumina intensă a neonului. Frumoasă ori nu, cine mai știe. Foarte oacheșă. De două ori mai în vârstă ca mine. În fustă neagră cu flori roșii, mari, cu coapsele pe trei sferturi descoperite, se uita fix la mine așa cum mă uitam și eu la ea, sprijinit de ușă. Eram blond. Zăngănitul trenului se dezlănțuia pentru noi, ne ascuțea ocheadele. Nu și-a tras fusta pe genunchi. Am menținut duelul privirilor până i-au luat foc obrazii. Am intrat. Niciunul dintre noi n-a scos o vorbă. Când am tras perdeaua compartimentului, am stins neonul și-am aprins veioza, n-am auzit în spatele meu decât un murmur scos de-o voce tăioasă ca un verdict: *Così*¹, apoi un bufnet pe banchetă. M-am întors către ea: se prăvălise acolo, oferindu-se cu spatele arcuit, ca animalele, în mijlocul canapelei în care i se înfunda părul de funingine peste care i-am aruncat brutal fusta. N-am pierdut vremea cu vorbărie sau fițe — până la capăt, repede. Asaltul, spaima. Când ni s-au ciocnit macetele, a mea zvâcnind în puful auriu, a ei în crăpătura de huilă, a răcnit: *Mamma mia*. Am juisat amândoi aproape imediat. Ne-am înăbușit urletul de groază în grohăieli abjecte.

M-am întors la locul meu fără să fi schimbat vreun cuvânt cu ea. Mi-a trecut prin minte că țipătul e, pentru plăcere, ce e trâmba de fum pentru locomotivă — și-am adormit pe dată ca un copil, cu capul odihnind pe perna universală, legănat de cântul universal.

Devenisem ce-mi dorisem să fiu. N-o știam încă.

---

1. „Așa“ (în it. în orig.).

*

În zori am ajuns la Lyon. Când am sărit din trenul cu coif de hoplit, cu obraji de fată, noaptea se lumina. Nu mi-am căutat pe peron italianca probabilă din timpul nopții — de altfel, aș fi recunoscut-o oare? Abia am avut timp să străbat orașul și să-mi fac o idee, bisericile lui cu poale largi, cele nouă coline, cele două râuri în soarele care se înălța; am intrat în cazarmă pentru *vizită*.

Totul s-a petrecut așa cum mă așteptam, nu eram „apt pentru serviciu“, nu mi-aș fi servit decât propria nebunie; în după-amiaza celei de-a treia zi, Pierre Michon a fost declarat „reformat definitiv“ și dus a fost.

Am zbughit-o de la cazarmă la gară; am avut timp s-o zăresc pe Fourvière¹ triumfătoare pe soclul ei, mama bine proptită peste oraș pe cele patru labe ale ei. M-am gândit fugitiv la *Mamma mia*, la Italia, la Maica noastră, la mama.

Trenul de-ntoarcere era tras de o locomotivă electrică.

---

1. Biserica Notre-Dame de Fourvière, situată pe colina Fourvière din Lyon.

VISUL LUI HOMER

Isocrate, care l-a ascultat pe Socrate și-a fost coleg de studii cu Platon, a scris un *Elogiu Elenei*.

Ce povestește mai ales *Elogiu Elenei* e că, înainte cu câteva secole de scrierea lui Isocrate, Homer dormea.

În somn, a apărut Elena.

Homer avea douăzeci de ani pe-atunci și ochi buni.

Elena din vis l-a somat să compună o apoteoză a eroilor care prin ea, pentru ea, doar pentru ea, frumusețea preschimbată-n carne, acoperiseră cu sânge zidurile Troiei. Să afirme, împotriva oricărei rațiuni, că moartea celor care s-au războit pentru ea e mai de invidiat decât viața celorlalți bărbați, cei care n-au cunoscut-o. Să numească acest poem *Iliada*. Era o comandă fără plată dinainte stabilită. *Iliada* s-a născut prin vocea lui Homer, fără nicio îndoială, dar mai ales din dorința Elenei.

Ea e autoarea *Iliadei*.

Acest vis de tinerețe al lui Homer e reluat de toți autorii. Dar alții, mai puțini, printre care mă număr și eu, povestesc că, mult după ce-a executat ordinul Elenei, satisfăcându-i prima dorință, anume compunând cele cincisprezece mii șase sute nouăzeci și trei de stihuri răsunătoare, într-o noapte, Elena a revenit.

S-a întâmplat mult după aceea, când lui Homer i se apropia sorocul.

Insula Ios, unde a debarcat și a fost primit regește: suntem sub o pânză mare de corabie, întinsă în pătrat pe niște țărugi, la marginea unei pădurici de pini unde Homer își sfârșește zilele. E cel mai cunoscut dintre aezi — *privighetoarea* șefă. Ar fi putut locui la palat. A preferat să i se ridice acest întins cort regal, în mijlocul căruia se află patul său. Toane de artist.

I-au dat un mic sclav pe post de baston pentru orbi. Doarme și acesta, la picioarele patului. Liniștea nopții. Se-aude un țipăt brusc de pasăre, o lebădă poate; în depărtare, resacul. Coroana înaltă a pinilor, nicio adiere: sirocoul s-a domolit încă de-aseară.

Cele două laturi mari ale cortului sunt ridicate, e lună plină. Se vede ca ziua.

Chipul acesta vlăguit, cu barba cenușie, răsfirată, cu trăsături imprecise, colțuroase, coastele astea care-mpung pielea, mușchii fleșcăiți, cuibul alb din josul pântecului — Homer gol. Nu i se vede ochiul mort, pleoapele sunt închise.

Doarme cu gura deschisă, fiecare inspirație și expirație îi e agitată peste poate, grăbindu-se către următoarea. Se sufocă.

Că nu mai are dinți, asta-i de la sine înțeleș.

Simte o prezență. Se trezește, sau visează că se trezește: vede pânza cortului, ciuful unui pin, luna, și asta nu-l miră, pentru că visul le redă orbilor vederea. Mai e cineva viu în spațiul ăsta, iată ce l-a trezit. Nu e micuțul de pe salteaua lui de paie — Homer îi aude respirația profundă de om care doarme.

O stofă fâșâie dinspre intrarea imprecisă din spatele lui.

Clinchet de obiecte din metal.

Apoi simte miros de femeie. Să fie prizoniera aceea bine făcută pe care i-o trimit uneori insularii? Nu, parfumul e prea bogat. Iar noaptea e prea înaintată.

Cine ești? spune orbul.

Știi prea bine, spune vocea un pic răgușită și fremătândă pe care-o cunoaște; disprețuitoare, de asemenea. Regina Lacedemoniei. Târfa Troiei.

Știe că el a inventat-o. Nu răspunde.

Nu se mișcă, nu se-ntoarce spre ea. Privește smocul pinului. Se teme că n-o s-o vadă dacă încetează visul.

Lebăda de-afară nu conținește cu țipătul. Luna strălucește. Stăruie o tăcere destul de lungă.

Ea spune: nu mă crezi? Ce dovadă vrei?

Cei care au ochi înțepenesc când mă văd, toți, de la satir la școlar. Dar tu n-ai ochi, tu nu vezi nimic, neputinciosule!

De ce-ai mai venit? întreabă bătrânul. Nu mai am nimic să-ți dau. Nu-ți ajung aproape șaisprezece mii de stihuri despre persoana ta?

O, ba da, spuse ea; ești stăpânul meu. Mi-ai îngăduit să exist, să sufăr și să mă bucur de existența mea. Să mă bucur chiar mai mult, dacă e posibil așa ceva, decât s-a bucurat mama mea de lebăda cu membru de bărbat, care era Zeus și care oferea plăcerea pe care numai zeii o oferă. Am venit să-ți plătesc datoria. Nu așa cum i se plătește unui aed — o *privighetoare*. Așa cum i se plătește unui zeu.

Îmi auzi brățărilor?